

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, постављени су:

за начелника прве класе округа крагујевачког, Сретен Делић, судија Касационог Суда у пензији;

за начелника прве класе округа ваљевског, Мијаило Ковачевић, виши интендант Министарства војног на расположењу;

за начелника прве класе округа крајинског, Живојин Богдановић, начелник исте класе округа нишког, по потреби службе;

за начелника друге класе округа нишког, Тодор Станковић, генерални консул у пензији;

за начелника друге класе округа сmederevskog, Сима А. Павловић, управник града Ниша у пензији;

за начелника треће класе округа београдског, Сретен Н. Ђорђевић, начелник исте класе округа сmederevskog, по потреби службе;

за начелника треће класе округа врањског, Димитрије Калајџић, члан друге класе пореске управе;

за начелника треће класе округа рудничког, Љубомир Кордић, начелник четврте класе округа ваљевског;

за начелника четврте класе округа крушевачког, Милош Ђорђевић, начелник исте класе округа крајинског, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 17. новембра 1902. год. П.№ 27.923 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Божидар Мутавчић, начелник друге класе округа рудничког, и

Михаило Бончић, начелник друге класе округа врањског, — на основу § 70, закона о чиновницима грађанског реда, ставе у стање покоја, с пензијом, која им припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 17. новембра 1902. год. П.№ 27.925 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра уну-

трашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Драгољуб Јовановић, начелник друге класе округа београдског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пензијом, која му припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 17. новембра 1902. год. П.№ 27.926 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, постављени су:

за лекара среза трнавског, округа чачанског, д-р Венцеслав Стејска, лекар сртаковског и качерског, округа рудничког, по молби;

за лекара среза таковског и качерског, округа рудничког, д-р Јосиф Недок, лекар среза параћинског, округа моравског, по потреби службе;

за лекара среза параћинског, округа моравског, д-р Павле Војтех, лекар среза брзопаланачког, округа крајинског, по молби;

за лекара среза алексиначког и моравског, округа нишког, д-р Хранислав Михајловић, лекар среза прокупачког, округа топличког, по молби;

за лекара среза ресавског и деспотовачког, округа моравског, д-р Живојин Миленковић, лекар среза беличког, округа моравског, по молби;

за лекара среза беличког, округа моравског, д-р Коста Ристић, лекар општине параћинске;

запекара среза масуричког, округа врањског, д-р Милан Стефановић, лекар среза подунавског, округа сmederevskog, по потреби службе;

за лекара среза подунавског, округа сmederevskog, д-р Коста Константиновић, лекар среза масуричког, округа врањског, по молби; и

за лекара среза рачанског, округа ужиčког, д-р Станоје Пантовић, доктор целокупног лекарства и питомац истог среза.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 14. новембра 1902. год., С.№ 12.261 у Београду.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

О испеднику.

(Наставак)

У осталом као што већ споменуто, у човечијој је природи хватати се за ослонце, који још нису ни у колико постављени на сигурну основу. Тако понекад чујемо по неку околност, која је у више прилика онако испала, казало нам је нешто леко лице, те смо лако склони, у случају, ако би се та околност испунила, да за то вежемо какву комбинацију. Та комбинација имадне нешто за себе, допадне нам се, и ми за њу вежемо другу, трећу, десету; ствар нам се допадне и може имати успеха. Ми најтачније, најбржљивије и најподробније испитамо све поједине моменте комбинација; али да ли је била истинита она прва околност, на коју смо све друго поставили, то смо заборавили. Ревност и добра воља, да нешто учинимо, занели су нас. Заборавили смо да предуземемо хладно сондирање, те је све било узалудно. Ту има само једно једино средство: у сред мирног хода, у току, у бурном напредовању једне истраге морају се начинити паузе, у којима се неће напред продирати, већ бацити поглед натраг. Тада се узму поједини моменти истраге (почињући свакад из почетка), раствори се сваки, па и најмањи добијени продукт у своје последње факторе, па кад се ови више не могу распуштајути, онда се сваки од њих бојажљиво испита, испита се његово порекло, његова поузданост и основаност. Кад наћемо да је све правилно у последњим елементима, онда се опет пажљиво настави једно на друго и оно што се добије испитамо тако, као да смо то први пут видели — ствар ће већином друкчије изгледати, пошто у почетку нисмо познавали ток ствари тако као сад. Али ако је оно што смо добили добило друкчији изглед но што је имало раније, онда свакад настаје питање, да ли је прилагодно са старијим склопом, да ли се име шта и у чему мењати.

Не слаже ли се завршни биланс, онда ваља бити тако поштен и казати себи самом: „Погрешно сам рачунао — бриши, па почињи изнова!“

О познавању људи.

Извесан део „егзактног рада“ лежи и у тачном познавању главног материјала за

истрагу, човека. Људи, који у каквој истрази играју какву улогу, по својој вредности нису ништа друго до ли доказна средства, којима се истедник може користити мало или много, како буде умео. Траг од стопале нађен на лицу места не значи ништа за истедника који ствар не разуме, али она је јак доказ, кад истедник уме да је прочита; исто тако сведок не говори ништа или говори неистину или ствари које немају важности пред невештим истедником, докле исти сведок говори тачно, истинито и важне ствари истеднику, који га прозре и који уме да с њим поступа. А кад је какав истедник, не познајући људе, докучио истину, то онда није била његова заслуга, већ су сведоци случајно хтели да кажу истину. Жалосно је то видети, кад истедника вуку за нос они које он саслушава и воде га онамо, куда они ходе. Још није написан нити ће бити написан какав уџбеник о познавању људи, за то се могу навести само спомоћна средства, која се не могу употребити у особитим случајима.

— За нас криминалисте има их само мало.

Једно од најважнијих, али у истини најдрагоценјих спомоћних средстава то је проучавање аката раније кривице. И тако истедник ће увек моћи да мирије приступи к раду, ако је оптужени већ раније одговарао, те постоје таква акта. Јели случај само у неколико важан, онда се та акта морају тако проучити, као да се односе на садашњи случај. Није доволно да се прочита само протокол оптуженога и неколико других важних аката. Мора се проучити цео случај а за тим корак по корак испитати тадашња одговорност окривљенога у њеном развоју и упоредити с изнесеним доказима. И после дужег времена ти људи остају знатно једнаки у начину одговарања и одbrane. То наравно не значи, да ће н. пр. неко, ко је једном признао, увек признавати, или да ће он као начело своје одбране свакад изабрати то да сумњичи сведока који га терети, јер је једном тако радио — тако тачно ропски не понавља се ништа у животу — али целокупна слика, целокупан утисак, који добијемо из саслушања једног човека, искрсавање сваки пут, кад год га будемо саслушавали и опет. Сваки онај, који тако поступа и најпре проучи ранија акта свог оптуженог, добиће приликом новог саслушања утисак: овога пута је чинио сасвим друкчије; али кад буде саслушање у неколико одмакло унапред, онда мало по мало јасније искрсава стара слика, те тако се напослетку добије несумњиво уверење: «Данас је било као и онда», ту се има тачно оно старо држање, можда само с том разликом, што је дотични човек у међувремену више стекао искуства, постао лукавији и опрезнији, или што је остарео те изгубио ону прећашњу хитрину и вештину. Али ће свакад и најмања сенка од онога, што је некад било, још показивати јасне, разговетне контуре старе слике. Кад имамо на расположењу више ранијих аката о окривљеном и кад смо их тачно проучили, онда добијамо тако потпуно знање о њему, да у напред можемо рећи, како ће се он држати, бранити, како ће одговарати, шта му се од свега тога може веровати, шта је неистинито, и како му се односно по-

следњег можемо приближити. Проучавање аката о ранијој кривици није важно само код окривљених, већ и код важнијих сведока, који или су били раније кажњавани или су у ранијим парницама били саслушавани као сведоци. То проучавање аката о сведоцима важно је због тога, што ћемо тако моћи најпоузданје видети, шта се сведоку може веровати, докле му се може веровати, и како се код њега најлакше може изнаћи доказ, да није говорио истину.

Друго помоћно средство при познавању људи састоји се у великој пажњи приликом саслушавања и непрестаном настојавању, да се дотични прозре. Ко своје сведоце саслушава само да би их саслушао, и истраге опоравља само да би било што више бројева у деловоднику, тај ће слабо имати прилике, да позна људе. Који истедник ходе да познаје људе, томе мора свако лице, које уђе у његову канцеларију, још унапред бити интересантан објекат за његове студије. Начин, како неко улази, гледа око себе, одговара на питање, пита сам и т. д. не сме ваљаном истеднику, ни под којом погодбом, бити индиферентан. Он мора себи непрестано представљати, да ли је то лице казало истину, потпуну истину, или је лагало, или је штогод прећтало; за тим какви су за то били мотиви, у каквој је вези исказ с осталим околностима, које су ту меродавне, па што је реагирало, шта му је било важно, каква је средства употребило, да би учинило да његови искази изгледају истинити и правилни.

То, што је истедник тако опазио, или мисли да је опазио, мора он упамтити, или још што је боље прибележити, јер то и онако може у истрази бити од вредности. Покаже ли се у току истраге какав момент, који би раније посматрано представио као правилно или неправило, онда би се у једном случају добило утврђење у свом схваташњу, у другом пак морали би испитивати, зашто смо се преварили, и утврдити, где је и како постала грешка.

Али пре но што истедник да свој акт из руке, он има и опет прилике да уз и иначе потребну супер-ревизију обнови све оно што је посматрао и да упореди с добивеним резултатом. За такав рад потребно је много труда и времена, али се све то богато надокнађава интересантним и за будућност врло драгоценим добитком. Нарочито је од велике вредности, кад нам је испало за руком да неки заплетен случај потпуно разјаснимо, да се истрага још једном предузме и да се сваки исказ сведока испита на познатом стању ствари. Тада нам се објасни много којешта: сазнајемо, зашто је тај сведок говорио онако снебивајући се, зашто је онај био онако збуњен; разумевамо извесан број двосмислених, неопредељених исказа, много што шта што је изгледало удаљено слаже се, почињемо схватати нагласак, сумњу и сигурност у исказима.

Али главно средство истеднику, да би стекао познавање људи, не налази се у његовом службеном раду, већ у свакидашњем обичном животу, у дружењу с људима у обичним приликама. Ко ходе да ради, ваља да је већ изучио што му треба; до душе човек учи непрестано али у главном

треба да је већ изучен. Никакво учење није корисно без огледа. За наш посао корисно је све: сваки разговор, сваки кратки исказ, свака избачена реч, али и свака радња и тежња, свака црта, свака појава, па, чак и сваки израз лица, који код другога смотримо. Све то ћемо проучити и упоредити с оним што дође, што испитамо, што је истинито, стварно. Дакле искуство је за истедника врло важна ствар.

(Свршиће се)

Проститутке и крадљивице

Антрапометријска студија од Д-р Паулине Тарновски

(Наставак)

Изумирање дегенерисане расе

Поред физичких знакова дегенерације, којима толико изобилују проститутке, постоји још једна, врло важна ствар, којом се оне одликују од часних жена, а то је: неподобност за рађање, у којој је најбоље оличено изумирање дегенерисане расе.

Међу проституткама које смо посматрали, налазило се њих 20% као последњи издањи некада многобројних фамилија.

Оно пак, што нас је нарочито изненадило код проститутки, — то је утврђени факт: да су већина од њих имала по неколико браћа и сестара, који беху помрли још у раним годинама.

Утицај дегенерација, као што се види, очигледан је и страховит.

Док, с једне стране, потомци дегенеријаних личности умиру у раним годинама, дотле с друге опет, једини од њих који остаје у животу као представник некада многобројне фамилије, постаје проститутка која, као таква, ретко кад бива матер или, у већини случајева, рађа мртву децу.

Случајеви нормалног порођаја код проститутки, врло су, пак, ретки.

У своме делу „О проституцији у Паризу“, Паран Дишател утврдио је: да на 1000 проститутки долази годишње свега 6 порођаја, што ће рећи 0.6%.

По тврђењу Дишателовом, сва ова деца умиру одмах после рођења.

Ако упоредимо број порођаја код проститутки са бројем порођаја код сеоских раденица једнаких година, наћи ћемо: да он — овај број — у првом случају износи 34%, а у другом 51.8%.

Држимо, да овим бројевима не треба никаква коментара.

У своме делу „О проституцији“ (Paris 1866). Јанел је констатовао: да у Француској на 100 удатих жена долази 341 порођај, од кога броја 200 деце остају у животу, — док на 100 проститутки не долази више од 60 порођаја, који дају 21 дете живо.

Већ поменути Андроник Кармело забележио је код 230 проститутки из Месине свега 48 порођаја, а Камбрини тврди, да код 2330 колико их је он посматрао, није могао забележити више од 53 порођаја.

Ова очигледна неподобност проститутки за рађање деце, утврђена је и од многих

других научника који су се, после Дишатела, занимали овим питањем, само што ни један од њих није довољно објаснио њен узрок. Сви су они, више или мање, тврдили, да једини узрок овој неподобности лежи у врло честој употреби и оболењу сексуалних органа.

Тек у последње време, а услед много-брожних посматрања вршених у овоме правцу, дошло се до сазнања, да поменуте узroke ваља тражити не само у физичкој већ и у моралној сфере проститутки. Да-нас је већ утврђена ствар, да главни узроци неподобности проститутки за рађање леже:

- а, у аномалијама сексуалних органа,
- б, оболењу од сифилиса,
- в, злоупотреби алкохола, и
- г, оскудици стваралачке моћи.

Аномалије сексуалних органа огледају се најбоље у менструацији.

Подаци, које смо у овоме циљу и прикупили код наших 150 проститутка, показали су да је менструација код проститутки отпочињала, и то:

У добу од 11 год. код	20%	прост.
» » 12 » » 14 » »	12	»
» » 13 » » 14·66 » »	66	»
» » 14 » » 15·33 » »	33	»
» » 15 » » 19·33 » »	33	»
» » 16 » » 20·66 » »	66	»
» » 17 » » 8·66 » »	66	»
» » 18 » » 3·33 » »	33	»
» » 20 » » 29·00 » »	00	»

Код сеоских раденица, пак, није било ни једне код које је менструација отпочињала у 11 год. Так у добу:

од 12 година било их је 20%	0
» 13 » » » » 2 »	2
» 14 » » » » 6 »	6
» 15 » » » » 24 »	24
» 16 » » » » 37 »	37
» 17 » » » » 16 » и	16
» 18 » » » » 3 »	3

Поред овога, међу сеоским раденицама налазило се њих 10% код којих се менструација није јавила у добу између 16 до 18 год.

Још нешто:

Међу проституткама налазе се њих 45·99%, код којих се менструација јавља у добу између 11—15 год., док међу сеоским раденицама у овом добу старости, овај број не износи више од 10%.

Почињући од 15 год., ова размера постаје обратно, јер док доба пубертета између 15—17 год., код сеоских раденица износи 77%, дотле оно код проститутки у истом времену не прелази 30%.

Стоји дакле факт, да менструација код проститутки почиње знатно раније или знатно доцније него код удатих жена, из чега, опет, излази: да мора бити неке разлике између сексуалних органа једних и других.

Сем менструације, аномалије сексуалних органа код проститутки показивале су се још и у прераном вршењу полних односа.

Међу проституткама, које смо посматрали, ово обављање полних односа почињало је:

У добу од 9 год. код	1	простит.
» » 10 » » 1 »	1	»
» » 11 » » — »	—	»

У добу од 12 год. код	4	простит.
» » 13 » » 12 » »	12	»
» » 14 » » 14 » »	14	»
» » 15 » » 33 » »	33	»
» » 16 » » 36 » »	36	»
» » 17 » » 26 » »	26	»
» » 18 » » 12 » »	12	»
» » 19 » » 9 » и	9	и
» » 21 » » 2 » »	2	»

Како што се види из ових цифара, 65 прост. (од њих 150) отпочеле су вршити полне односе у добу испод 16 год., док код сеоских раденица није било ни једне која је ове односе упражњавала пре 18 год.

Неоспорна је ствар, да ово прерано одавање полним односима, које је у противности са природним законима, мора у велико утицати на плодност код проститутки.

Други узрок неподобности за рађање код проститутки јесте, као што смо већ казали, оболење од сифилиса:

Међу проституткама, које смо посматрали, ми смо нашли њих 92 (од 150) које беху заражене сифилисом, а познат је већ факт, да сифилистичне женске побацују или рађају мртву децу или, у најбољем случају, рађају децу која умиру одмах после рађања.

Злоупотреба алкохола, која дегенерише сексуалне органе, има, у погледу порођаја, исто дјејство као и сифилис.

Чувени Д-р Ленц изражаво се овако поводом штетног дјејства алкохола на рађање у опште:

— Злоупотреба алкохола ремети правилан ток менструалних функција, умањује плодност и производи лажне порођаје.

Ну, најглавнији узрок неподобности проститутки за рађање, а тиме уједно и узрок изумирању њихове расе, састоји се у недовољности — оскудици стваралачке моћи — том очитом доказу дегенерације.

Треба само посматрати идијоте, кретене, кепеце и остала недонишчад, па одмах уводим колико је ова стваралачка моћ важан фактор у одржању расе.

Опште особине проститутки

Ми смо већ једном нагласили — у уводу ових редова — да постоји велика сличност међу проституткама свију земаља и свих епоха. Сличност ова, пак, огледа се у њиховим типичким цртама, које им дају нароочити морални изглед, помоћу кога се оне довољно разликују од часних и моралних жена.

Проститутка Римљана, по своме моралном изгледу, исто се тако разликовала од римских матрона, као што се данашња проститутка разликује од часних жена и младих девојака.

Довољно је бачити један поглед ока на описание о проституткама римским, које нам пружају Петрон, Теренс и други, па одмах увидети: да се обичној данашњим проститутки, као и њиховим моралним ниво, у основи ништа не разликују од оних из прошлих времена, и поред свих културних векова који их растављају. Једини је морална физиономија проститутки, која се мењала према социјалном животу појединачних епоха — средини у којој су оне живеле и условима под којима су се налазиле проститутке појединачних земаља.

Ну, и поред свега овога, дугим проучавањем човек ће доћи до закључка, да се све проститутке могу поделити у 2 категорије према њиховим заједничким особинама и њиховој моралној сferи. У прву группу долазиле би оне проститутке, чије се заједничке особине јављају у ослабљењу интелигенције, док би се друга група одиковала неправилношћу физичког организма. У првом је случају, као што се види, у питању интелектуална, морална а у другом физичка страна ових створења.

Обе ове категорије, могу се даље подизати још на неколико група, о којима ће доцније бити говора.

(Наставиће се)

Врхови претију

(Криминалан догађај — Бертилонажа)

У једној најживљој и најугледнијој улици Париза извршено је убиство 19. октобра т. г. У тој улици један од чувених зубних лекара има свој атеље, а стан његов налази се у удаљенијем крају Париза. Кад је горњег дана у јутру лекар ушао у свој атеље, нашао је у њему свога слугу удављену. Сви ормани беху разваљени и опљачкани, на малој каси могло се одма видети, да су вршени разни покушаји насиљног отварања. Од зликоваца није било трага. Нико га није видио ни кад је дошао у атеље ни кад је отишао из њега; нико није чуо какву јачу лупњаву, нико не беше у стању да полицији и истражном судији пружи ни најповршије податке, који би могли послужити као полазна тачка за проналазак убице. Лекар је могао само толико рећи, да се његов слуга дружио са неким личностима доста сумњива изгледа. Сем овог исказа полиција за проналазак зликоваца није имала никаквих других података на расположењу.

Кадгод се у Паризу деси какво убиство увек на место догађаја долази и Бертилон, директор антропометријског института, злавни проналазач чувене «Бертилонаже», помоћу које се, разним опредељеним промером тела једна личност тако тачно описати може, да се међу хиљадама њих може одма пронаћи. И приликом овог убиства Бертилон је дошао на лице места. Податке о величини свога тела, о боји косе, очију и т. д. зликовац није, по себи се разуме, оставил на лицу места. Али Бертилону врло често пође за руком да на лицу догађаја нађиће на неке податке који му помогну да уђе у тајну самог злочина.

— Тако је било и овом приликом. У атељеу налазио се и један стаклени орман у коме је било разних скupoцених ствари. Тај орман зликовац је отворио на са свим прост начин; разбио је окна на вратима ормана. Али му тај посао није испао као што треба. Један велики део стакла остао је био у оквиру читав, што је зликовацу јамачно сметало да слободно тури руку у орман и да покупи драгоцености. То је приморало зликоваца да стакло дохвати између палца и кажипрста, па на тај начин, трзањем и климаташем; да га покуша извукти из оквира. На том стаклу дакле остали

су потпуно отисци врхова прстију. Ово је био, сумње нема једини траг убице.

Бертиљон је наредио да се стакло пажљиво извади из окна, да се однесе у његов лабораторијум па да ту извиди, да ли је човек, чији су врхови прстију остали на стаклу отиснути, у току минулих осам година имао посла с полицијом. Од осам година на овамо Бертиљон је своја многообројна мерења и разне знаке, које снима са уапшених допунио са нова четири проналаска: са отиском палца, каки-средњег и златног прста. Сваки апсесник који му је приведен, морао је огаравити своје прсте и отиснути их на табак беле артије; то су биле у неком виду карте посетнице које су зликовци остављали Бертиљону. Хиљадама веома ситних цртица, којима је испарана кожа на врху једног прста, пружају слике, које нису једнаке ни код појединих прстију једне и исте руке, а далеко мање код прстију разних руку. Доиста нема ни два човека, код којих би са врха цртежа четири прста били потпуно једнаки. Бертиљон је поделио отиске врхова прстију у четири типа које је означио са римским самогласнима Е, Ј, О, У (Е, И, О, У). — Код првог типа вијугају се ситне црте коже на врху прста с лева, код другог с десна у једној отвореној котурасту мрежу. Трећи, са О означен тип има слику кружног котура, а код четвртог типа црте се вијугају таласасто на више. Како сва четири прста, о којима је реч, могу имати један од горња четири типа, то је онда по себи јасно — о чему се у осталом сваки на своме прсту тако уверити може — да се појављују безброй комбинација.

Отисци врхова прстију, које је Бертиљон нашао у атељеу зубног лекара, градили су нарочите тешкоће његовом истраживању. На унутарњој страни стакла био је отисак палца, а на спољајој страни били су отисци каки-средњег и златног прста. Слике су се стапале, што је и природно, једна у другу. После петодневног рада Бертиљон је био у стању, да сваки отисак засебно сними, и да га фотографским путем четворо-струку увелича.

Двадесет минута, пошто су фотографије готове биле Бертиљон је изјавио: Убиције име Шефер!

Фотографије откриле су Бертиљону ону тајну, која се у антропометријском институту зове: „име прста“. Отисци на стаклу показали су за палац слово Е, на какији прст слово Ј, за средњи, односно златни прст слова И и О (римска слова). Међу антропометријским картама архиве, биле су само две, које су носиле „име прста“ ЕЈУО. Једна карта упућивана је на личност, која се већ од две године налази у затвору, према томе та личност није се могла дозвести у везу са овим извршеним убиством; друга карта упућивана је на једног човека, који је због разних преступа имао више пута посла с полицијом. Даљим испитивањем несумњиво се утврдило, да је човеку, који је убиство извршио, име Шефер. Отисци прстију на стаклу и архивној карти са свим су се подударали.

Даљи посао имала је да изврши полиција. Она је знала адресу Шефера мадере. На њу је одмах обратила пажњу, ухватила је писмо, које је она добила од

свог сина из Марселя, када је он после извршеног злочина побегао био. На тај начин полиција је сазнала његову адресу, и била је у стању, да га ухвати један сат раније, пре но што је хтео да се крене бродом за Америку. На испиту убица је признао све. Три дана раније полиција беше уапсила једну личност, на коју беше пала јака сумња, да је злочин извршила; благодарећи Бертиљоновом проналаску, овај невини пуштен је одма у слободу.

Има ли јачег добита о вредности модерног и стварног испитивања за личну и имовну безбедност, него што је проналазак зликовца помоћу тако слабих отисака врхова прстију на стаклу. —

Бертиљон је доиста за криминалистику славан човек, а овај догађај иде у прилог нашег тражења, да се у нашој полицији једном уведе његов проналазак, који већ имају остале модерне престонице.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Разбојништво на ратном броду. — Ноћу између 2. и 3. ов. м-ца извршено је на немачком ратном броду „Лорелай“ у грчком пристаништу Пиреју једно грозно убиство, а у исто време нестало је са брода и гвоздена касета, у којој су се чували сви званични документи тога брода. Овај ужасан злочин узбунио је у највећој мери све духове у грчкој престоници, где се мислило да су тај злочин на броду једне велике сile извршили грчки разбојници.

Немачки стационаран ратни брод „Лорелай“ стигао је око половине октобра у пирејско пристаниште, где је грчка бродарско-грађевинска фирма Василејадес имала да изврши на њему знатне оправке и то у року од три месеца дана. Пошто се оправка распроширила на цео брод, те се у просторијама брода није могло становати, официри са брода узели су себи станове у Атини и Фалеронд, а за мрнаре је узета под кирију једна кућа у Пиреју. На броду су преко дана радили неких тридесет радника. З. ов. м-ца радници су у вече, као обично оставили брод, на коме је остао одред од 5 мрнара са једним подофициром — Францом Бједрицким. Овај се наместио да спава на једном кожном дивану у командантовом салону, а мрнари су се сместили на стражњем од салона појаче удаљеном делу брода. Један од мрнара био је на стражи на палуби.

Око пола четир сата из јутра стигао је на обалу дежурни официр и по обичају дао је звидаљком знак стражару на „Лорелају“, да му се попље чамац. Но на његов сигнал није добио никаква одговора. Није му остало друго, него да дозове мрнаре из магазина на обали, у коме су биле смештене ствари њихова брода и да се са њима одвезе на једној барци до брода. Пошто се официр успео уз степенице на брод, узалуд се обазирао на све стране да сагледа стражара — овога не беше нигде. То га јако узнемири. Но његова узнемиреност постаде много јача, кад опази локве од крви које му се поред слабе светlostи фенјера указаше. Он одмах разбуди одред страже и пође с њима журним кораком у салон у коме је био подофицир. У салону

им се указа ужасан призор. Диван, сто, под, вунена ћебета, са којима се подофицир покрио, све то беше у крви огрезло. Подофицира не могоше нигде наћи. У једном ћишту салона била су смештена два тешка гвоздена сандука. Мањи, у коме је била каса брода смештена, стајаше на свом месту, но већега, који је 250 килограма тежак и у коме су се чували документи брода, не беше нигде. Овде беше очевидно извршено убиство са разбојништвом. Крвав траг који је водио на палубу до степеница показивао је, да је тело убијеног подофицира бачено у море. Мрнар, који беше у то време на стражу одређен, Конрад Колер, нестао је такође без трага и гласа. Најпосле запазише, да је нестало и једног чамца с брода. Све просторије брода су најпажњије претрагане а о догађају извештени су заповедник брода и официри. Капетан-лајтнант фон Рајтер. Заповедник брода у брзо је дошао на лице места, те нареди да се о догађају извести немачки консул и грчке власти, а замоли уједно заповедника руске ескадре, која се у пристаништу налазила, и пристанишну власт да му пошљу гњураче, да трагају у морској дубини за лешевима. У Пиреј је стигао и секретар немачког посланства барон Лангверт, да учествује у истрази, а доцније стиже и сам немачки посланик гроф Плесен са секретаром бароном Грисингером и генералним консулом Лидерсом.

Пошто су спуштени у море ови чамци и барке „Лорелаја“ у море, отпоче се тражити дуж целог пристаништа нестали чамац. Нађоше га после подне у близини тако-зване Темистоклове куле — светиље, која се уздигла над једним кршем. Чамац беше јако оштећен и видело се, да су га разбојници покушавали уништити. Не далеко одатле, поред самог „гроба Темистоклове“ нађен је у једној ували, за један метар испод морске површине гвоздени сандук. Разбојницима није пошло за руком да га обију и у њему се нашао нетакнут цео садржај. У осамљеној кући поред куле светиље нађене су неке ствари из чамца, и алати за обијање. Пошто становници те куће даваху збуњене одговоре, ухапсише их. Међутим је пошло за руком грчким и руским гњурачима да нађу леш убијеног подофицира за неких 20 метара од брода. Сигурном руком беше му пререзана главна артерија на врату, што је проузроковало моментану смрт. Осим тога је имао незнатну рану на челу. Но мрнара Колера, који је био на стражи, кад је убиство извршено, не могоше нигде наћи. Онаме, ко га нађе обећао је заповедник „Лорелаја“ 500 драхми (динара) награде, а онаме ко би убице пронашао 1000 драхми. Грчке власти развијеле су најживљу акцију, но узалудно — ни мрнару Колеру ни убицима не могоше у траг ући.

У седам сати изјутра 6. о. м. вршио је полицијску службу на парном трамвају од Фалерона за Пиреј полицијски редов Саонтис. Њему паде у очи један странац у мрнарском оделу, које беше блатом умрљано. Ишао је замисљено између шина трамвајских и склонио се у страну тек кад му се трамвај тако близу примакао, да га скоро прегази. Полицијцу се учини овај странац сумњив и како је трамвај

баш због њега морао да спорије иде, скочи он доле и приђе странцу. На сва његова питања одговараше странац само са: „Но, но!“ Очевидно беше, да није знао ни речи грчки. Како се још на њему видело, да је са свим изнемогао и прозебао, одведе га Саонтис у једну оближњу крчму, где га почасти коњаком и цигаретама. Поншто се мало одгрејао и душу повратио, одведе га Саонтис једној Талијанци, за коју је знао да више језика говори. Но и она се није могла са странцем споразумети. Испушило се међутим света и поче нагађање ко је тај сумњиви странац и најпосле закључише по његовом мрнарском оделу, да то неће бити нико други него немачки мрнар са „Лорелаја“ за чијим се лешом трагало и за чији је проналазак одређена награда од 500 драхми. Саонтис га сада још бриљивије чуваше и одведе га на трамвајску станицу и смести га у један вагон воза који је ишао у Атину. У атинској полицијској управи отпоче испитивање и одмах у почетку се мрнар сплете и поче давати збуњене одговоре. Тврдио је да се зове Јохан Магер и да је мрнар на једном аустријском трговачком броду, који је у Пиреју усидрен. Послао га је — рече — капетан брода да однесе у Атину једно писмо. Но у пирејском пристаништу не беше у тај мах ни једног аустријског трговачког брода а у њега не беше никаква писма. Осим тога лични опис, који је командант „Лорелаја“ дао полицији о несталом мрнару Колеру подударао се потпуно са изгледом овог сумњивог лица. И зато га под јаком пратњом спроведоше на станицу жељезничку, да га отпрате пирејској полицији.

Муњевитом се брзином по Атини разнео глас, да је ухваћен зликовац и Грци се необично радовашу, попшто је могућност, да су разбојништво Грци извршили неугодно расположење у граду створило. Стотинама атинских грађана грабише у воз, да ухваћенога прате у Пиреј. Овај је седео аптично у вагону, пушчици цигарету за цигаретом. У Фалерону уђе у исти вагон један лиферант „Лорелаја“ и испнађен хтеде да ослови ухапшенога, но овај метну прст на уста и овај ућута. Кад се воз већ примакао Пиреју, огледаше се на лицу ухапшенога велика душевна борба и он најпосле на наговарање полицијца, који га је пратио и немачки добро говорио, изусти очајнички: „Да, ја сам Конрад Колер!“ На питање, ко су му саучесници одговарао је да није имао саучесника но да је све сам урадио. При том исказу је остао и код истражног судије. Међу тим се ни замислити не да, да је он могао сам касу од 250 килограма изнети са брода у чамац.

Злочинац је после саслушања предат капетану пристаништа, а овај га је као војног бегунца издао команданту „Лорелаја“ те је под јаком пратњом спроведен на брод. Злочинац је при спровођењу тако клонуо, да су га уз степенице носити морали. На палуби „Лорелаја“ дочекали га постројени сви мрнари брода са официрима. Одмах је окован. Истрага ће показати, ко му је био саучесник и мисли се да ће бити још нових сензација.

Полицијац Саонтис који је Колера ухватио није хтео да прими од команданта „Ло-

релаја“ награду од 500 драхми но зато му је толико дао директор атинске банке Јорданопулос. Осим тога Саонтис је јунак дана и на све стране га Грци часте и поклонима обасипају, хвалећи га да је отаџбини огромну услугу учинио.

Криминална психологија. — Занимљив прилог криминалној психологији пружа случај, који јављају из Лондона: „Ученик мрнарски, Лауренц Селтер, са ратнога брода „Boscawen“, бачен је код Портланда две стотине стопа дубоке на стеновите гребени. Други један ученик, именом Виљем Грум, изјавио је при прегледању лепшине, да је он са још једним дечком, који се авао Визе, био код Селтера, кад се овај случај догодио Визе се, вели, смејао, кад је видео како Селтер доле лежи на гребенима.

Једноме официјиру са брода „Boscawen.“ поверио се, најзад, Визе, да је он свога колегу Селтера гурнуо у дубину. „Нисам имао ништа против њега, — изјавио је овај чудновати дечак, — али сам учинио, само да бих био обешен.“

Убиство на отвореној позорници. — Из Њу-Јорка је јављено европским листовима, да је једна глумица на отвореној сцени, за време представе. Давао се комад „Париска калдрма“ (Plaster of Paris), Франк Лайден играо је главну улогу. Кад је у средини другога чина стајао на позорници, приће му Јулијана Морисон, која је играла женску главну улогу, управи револвер на његово срце и опали. Лайден паде, али му Јулија опали још један метак у груди, док је публика од страха као узета седела.

У том се тренутку појави само главом својом из кулиса муж атентаторкин, а она је са ладним осмехом веома задовољно посматрала жртву своју, како мирно лежи на позорници.

Публика, у први мах, није била на чисто са целом том ситуацијом, и многи су мислили, да то тако треба да буде у комаду, ну кад видоше крв, узбунише се и некоме се сасвим нехотице оте:

— Је ли то случај или освета?
— Освета, одговори победоносно Јулија Морисон, а у то се и завеса спусти.

Све се то десило за неколико тренутака.

Крвожедна религијозна секта. — О крвавој човечкој жртви једне тајне секте у Алтфорсту, у белгијској провинцији Гелдерну, саопштавају из Амстердама ове појединости: Једнога је јутра цела околина била престрашена вешћу о тајанственом ноћијем убиству, што се десило у једној виђенијој кући тога места. Узрок убиству била је религијозна мономанија. Свештеник ове још сасвим неодређене секте зове се Шпиринг. У петак увече скупило се, као и обично, до тридесет присталица ове секте у стану заступника (арендатора) Шерфа у Вамелу, општини алтфортској. У току седнице буде објављено, да Шерф покућар, Бринкман, човек од двадесет осам година, има „ђавола у своме телу“ (да је ушао ђаво у њега). — Ноћу, око

два сајата, пробуди се породица Шерфова услед певања псалама браће и сестара Леруа. Цело домаће особље буде сазвано у спаваћу собу брачног паре Шерфова. Дођопе и Бринкман (са ђаволом у себи) и једна слушкиња. Наједанпут дохвати Шерф један гвозден ватраљ, измахну, силно и расцепи на двоје главу бедноме слузи, у којега је тобож ушао бес. Затим је била лешина унакажена и искасанапљена, и то све уз певање светих псалама...

Кад је, на глас о томе, стигла полиција са судским особљем, затекли су пред Шерфовом кућом све присталице ове мањине секте, где певају и са фанатичким изражajима и покретима играју од радости због победе над демоном.

Полиција је одвела целу гомилу у лудницу. А Шерф је већ био побегао у једно оближње село код сродника.

Горостасан претрес. — Прави монструм судскога претреса био је баштитски претрес у Сасарију на острву Сардинији. Имalo је да се осуди ништа мање од четири стотине оптужених и да се саслуша преко хиљаду и девет стотина сведока. Међутим код овог криминала није то нико карактеристичан велики број оптужених, колико њихов друштвени положај. Било је међу њима, на пример, кметова, општинских одборника, учитеља, свештеника, економа и земљорадника, као и много виђених госпођа. Оптужба противу ових разбојника износи најстрашније преступе, као што су убиство, јатаковање, паљевина, отмица и подстицање на убиство. Судски акти о овоме предмету износе више од две стотине фасцикла а на претресу се појавило више од сто адвоката као браниоци. Поншто се у целоме месту није нашла дворана, која би могла примити оволови народ, морала се на јавноме тргу саградити за тај посао огромна дворана, која је личила на стародревне римске циркове.

Страшан чин једне очајне матере. — Нека непозната жена, у другом стању, бацила је у Дунав код Беча своје троје деце: једно од пет, друго од три и треће од две године, па је онда и сама скочила у воду. Деца су се, без помоћи, брзо утопила, а мати је још жива извађена и однета у Болницу. Тамо је због узбуђења, муке и страха побацила још живо дете, али које је одмах угинуло. Мати се оцирала свакоме лечењу и нези, те је после неколико часова издахнула.

Узрок је стари, вајкадашњи: беда и невоља.

Патентирани преступник. — У тамници, у Мариланду, седио је до скора познати Тобије Худзон, преступник у поврату, који је, због крађе коња на велико био осуђен на девет година тешке тамнице. Худзон је научно образован човек и генијални проналазач. У тамници је читao само научна дела и тамо се његова библиотека састојала из хиљаду и осам стотина свезака. Он је до сада измислис више електричних апаратса, а једно звено за узбуну, његова изуметка, тако је изврсно и практично, да га је тамнички директор дао

наместити у својој рођеној спаваћој соби „ради предохране од лопова“.

Једном објави Худзон испекторима тамнице, да браве на вратима појединачних ћелија не вреде ни луле дувана. Па да би за то своје тврђење дао и доказа, пристане да га затворе у једну двогубо закључану ћелију, чија су врата поред тога била снабдевена још и тешким ланцем за сигурност. Само у два удара чекићем обије он ту и браву и ланац! После овога сјајног експеримента, који је све присутне запрепостио, даде се Худзон одмах на посао и пронађе за врата нову браву, — разуме се, електричну. Генијални проналазач нађе на опште одобравање и до падање и би му после тога поверио, да на сва тамничка врата изради браве по новом систему. Као награда за то буду му опроштене две године и два месеца од раније досуђене му казне; осим тога добио је патент за „Худзонове браве“.

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

ЗАПИСНИЦИ ИЗ МРТВОГ ДОМА

РОМАН У ДВА ДЕЛА

Написао **Фјодор М. Достојевски**

Превео с руског Јефта Угринић

30

Окретност, којом су прсти додиривали и хватали жице, сасвим се равнала мајсторији и највећтијега окус-бокуса. Свирали су се само игре. Код најживахнијих места су свирачи ударали зглавковима од прстију о трбух на балалајкама. Тон, укус, извртње, руковање инструментима, карактер предавања мотива, — све је то било некако особито, оригинално, осуђеничко. Један од свирача на гитару такође је знао свој инструменат дивно. То је био онај племић, што је убио свога оца. Што се тиче дамирета, оно је просто правило чуда: час се заврти на прсту, час превуку палцем преко његове коже; час се чују чести, звонки и једнолики ударци, час, опет, како да се најданпут тај сilan, јасан звук разлије као пасуљ на безграницан број ситних, изломљених и шушкавих звукова.

Најзад се појавише још две хармонике. На часну реч, ја дотле нисам имао појма о томе, шта се може начинити од простих, народних инструмената: сагласност звукова, складност у свирању, а поглавито дух, карактер схватања и предавања саме суштине мотива, били су просто за чућење. Тада сам први пут разумео потпуно, шта је управо то, што је безграницно разуздано-весело и смело у веселим живахним руским играчким песмама.

Напослетку се подиже и завеса.

Сви се узмрдаше, сви се наместише с једне ноге на другу, последњи се подигаше на прсте, неко паде с цепанице; сви до једнога зинуше и упиљише погледе на позорницу, и најсавршеније ћутање овлада..

Представа је почела.

Поред мене је стајао Алеј, у гомили своје браће и свих осталих Черкеза. Сви су они страсно заволели позориште и после

тога су одлазили свако вече. Сви мусломани, Татари и остали, као што сам не једанпут опазио, увек су страсни љубитељи свачег, што би било за гледање. Поред њих се привукао и Исај Фомић, који се, како је изгледало, кад се подигла завеса, сав претворио у уво, око и у најнаивније, једно очекивање чудеса и насладе. Била би, баш, штета, ако би се он разочарао у својим очекивањима.

Љупко лице Алејово сијало је таквом детињском, дивном радошћу, да ми је, признајем, било веома пријатно гледати га; и ја сам се, сећам се тога, и нехотице сваки пут, при ма каквом смешном и згодном испаду глумчевом, кад се разлегао свеопшти смех, одмах окретао Алеју и загледао се у његово лице. Он ме није опажао — није њему ни било до мене!

Мени веома близу, с леве стране, стајао је осуђеник, већ у годинама, иначе свагда намргођен, увек незадовољан и осоран. Он је такође спазио Алеја и видео сам, како се неколико пута са полуосмејком окретао њему, да га види; тако је био љубак! „Алеј Семјонић,“ називао га је овај осуђеник, не знам зашто.

Отпоче се „Филатком и Мирошком.“ Филатка (Баклушић) био је одиста диван. Он је играо своју улогу за чудо тачно и јасно. Видело се, да се удублјивао у сваку фразу, у сваки покрет свој. Свакој празној речи, свакоме своме покрету умео је дати смисла и значаја, који је потпуно одговарао карактеру његове улоге. Додајте томе стању, томе изучавању изванредну, непомућену ведрину, простоту, неизвештачност, и ви би се, да сте видели Баклушића, морали и сами сагласити, да је то прави, рођен глумац, великога дара. Филатку сам више пута видео на московској и петроградској позорници, и позитивно тврдим, оба су престоничка глумца, што су играла Филатку, била гора од Баклушића. Поређени с њиме, они су били пејзани (paysans), а не прави мужици. Они су и сувише хтели да представе мужика.

Баклушић је, осим тога, подстицало још и такмичење: свима је било познато, да ће у другом комаду улогу Кедрила играти осуђеник Поцејкин, глумац, којега су сви због нечега сматрали као даровитијега од Баклушића, и Баклушић је тога ради патио као дете. Колико је пута он тих последњих дана долазио мени и изливao своје осећаје. На два сајата пред представу тресла га је грозница. А кад су се смејали и викали ми из гомиле: „Браво, Баклушић!... Жестоко, момче!“ — цело му се лице сијало срећом; право му се одушевљење блистало у очима. Сцена љубљења са Мирошком, кад му Филатка претходно довикује: „Обриши се!“, па се и сам брише, испала је до крајности смешна. Сви да попуцају од смеха.

Али су од свега били за мене најзанимљивији гледаоци; ту су сви били онакви какви су, неутегнути, неприсиљени. Предавали су се својему задовољству неуздржано, слободно. Узвици одобравања разлегали су се све чешће и чешће. Ено један погуркује суседа и брзо му казује своје утиске, шта више не бринући се па, можда, и не видећи, ко стоји поред њега; други, при каквој смешној сцени, окреће се најданпут с одушевљењем гомили, брзо пре-

гледа све, као да их све изазива на смех, маше руком и одмах се опет жудно окреће позорници. Трећи просто попуцкује језиком и прстима и не може мирно да стоји на једном месту; ну пошто се нема куд ићи, он само поцуцкује с ноге на ногу.

На свршетку комада опште весело расположење дошло је до врхунца. Ја ништа не преувеличавам. Представите себи тамницу, ланце, робовање, дуге жалосне године у будућности, живот једнолик, као кишње капљице суморног јесењег дана, — и сад су најданпут свима тим угњетеним и затвореним допустили, да се за часак истуће, позабаве, забораве тежак сан, да удеће читаво позориште, и то још како да га удеће — на понос и дивљење целој вароши, — нек се види, као да би се хтело рећи, ко су наши, и какви су осуђеници, Њих је занимало, разуме се, све, например костими. Веома је занимљиво било за њих да виде, на пример, каквога Вањку Отпетога, или Неџветајева, или Баклушића, у сасвим другом оделу, а не у онаквом, у каквом су их већ толико година сваки дан гледали. „Ето осуђеник је, исти осуђеник у којега такође ланци звуче, а где сад излази у капуту, у округлој капи, са оргтачем — прави чиновник! Бркове себи наместио, па и косу. Ено извадио је из цепа првену марамицу, хлади се њоме, представља господина, као да је, ни узми ни остави, и сам господин!“

И сви су одушевљени.

„Добротворни спахија“ изишао је у ађутантском мундиру, до душе, веома старом, са еполетама, у капи с кокардом, и произвео је необичан ефекат.

За ту је улогу било два љубитеља, и — да ли ће се веровати? — обојица су се, као мала деца, страшно посвађали око тога, ко ће је играти: обојици се хтело, да се покажу у официрском мундиру са аксел-бандима! Њих су већ разставили остали глумци и пресудили су већином гласова, да се улога дада Неџветајеву, не зато, што би он био згоднији и лепши од другога и, на тај начин, више личио на господина, него због тога, што је Неџветајев убедио све, да ће изићи с трковаком и њиме ће тако махати и по земљи шарати, као прави господин и први кицош, што Вањка Отпети не може ни да замисли, јер праве господе он није никад ни видио.

И, одиста, Неџветајев, чим је изишао са својом госпођом пред публику, није ништа друго ни радио, него је само брзо и хитро шарао по земљи танким штапом од трске, који је од некуда набавио, јамачно видећи у томе знаке највишега господства, крајње гиздавости и отмености. Вероватно је, да му се некада, још у детињству, кад је био спахијски босоног дечко, десило да види лепо одевеног господина са штапићем и очарао се његовом вештином окретања штапићем. И, ето, утијас је за увек и неизгладњив остао у души његовој, тако да се сад, у његовој тридесетој години, пробудило све како је било. на потпуно задовољство и одушевљење целе тамнице.

Неџветајев је био толико удублjen у своје занимање, да већ није ни гледао никога и никуда, чак је и говорио не подижући очију, и ништа друго није чинио,

нега пратио погледом свој штапић и његов крај.

Добротворна спахијница била је на свој начин такође изванредна значајна: она се појавила у старом, отрцаном оделу од муселина, што је личило на праве дроњке, с голим рукама и вратом, страшно набељеним и нарумењеним лицем, у спаваћој платненој капици, подвезаној испод браде, са сунцобраном у једној руци а са махалицом (лепезом) од ишаране хартије у другој, којом се она непрестано хладила. Читав плутун од смеха дочека госпођу; па и сама се госпођа није могла уздржати и неколико се пута почињала смејати. Госпођу је играо осуђеник Иванов.

Сироткин, преобучен у девојку, био је особито љубак.

Куплети су такође добро прошли. Једном речи, комад се свршио на најпотпуније и свеопште задовољство. Критике није било, а није је ни могло бити.

Одсвираше још једном увертиру: „Доме мој, доме“ и завеса се наново подиже.

Сад је дошао Кедрил. Кедрил је нешто налих на Дон-Хуана; бар и господина и слугу на свршетку комада однесу ѡаволи у пакао. Давао се читав чин, али је то то био очигледно одломак; почетак и крај су били изгубљени. Разума и смисла није ту било ни најмање. Радња се дешава у Русији, негде у гостионици на путу. Гостионичар уводи у собу господина у шињелу и округлој, згњеченој капи. За њим иде његов слуга Кедрил с кожном торбом и са кокошком, завијеном у плаву хартију, Кедрил има на себи полукојух и лакејски качет. Он је управо ждероња. Игра га осуђеник Пощејкин, такмац Баклушинов; господина игра онай исти Иванов, што је играо у првом комаду добротворну спахијницу. Гостионичар, Нецветајев, скреће пажњу унапред, да се у соби појављују ѡаволи, и сакрије се. Господин мрачан и забринут, гунђа за себе, да је то одавно знао, и заповеда Кедрилу да повади ствари и припреми вечеру, Кедрил је страшљивац и прождрљивац. Кад је чуо о ѡаволима, он бледи и дркне као прут. Он би побегао, али се боји господара. А осим тога њему се и једе. Кедри је сладострастан, глуп, на свој начин лукав, вара господара на сваком кораку а у исто га се време боји. То је значајан тип слуге, у којем се некако нејасно и из далека опажају прте Лепорелове, и који је доста добро приказан. Пощејкин је несумњиво имао дара и, по моме мишљењу, глумац је још бољи од Баклушина. Разуме се, кад сам се сутра-дан нашао са Баклушином, да му нисам исказао своје мишљење потпуно: веома бих га огорчио.

(Наставиће се)

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Тодор Глигоријевић звани „Тојка“

Познавао сам га још пре 20 год. Ја сам био ћак теразијске гимназије а он..... гамен. Истерац из првог разреда гимназије због свих могућих порока, одао се потпуно „мангушском“ животу. Као што то већ обично бива, отпочео је прво са „крајцицама“ у порти вознесенске

цркве, за тим је дошла крађа воћа у парку министарства финансија и околним баштама, па онда посећивање поједињих коцкарских ћумеза, после ових „главњаче“, а после ове — београдски казамат.... Све ово, пак, ишло је тако брзо; све је изгледало тако природно, да и самом оцу Тојкином — једном овдашњем угледном мајстору — није остalo ништа друго до да, сазнавши да му је син и по трећи пут осуђен на робију, узвикне са свим разнодушно: „Тако му је, ваљда, суђено.“

Тојка је родом из Београда, има му 30 год., средњег је стаса, сувоњав, при, дугих образа, живих очију, дугуљаста лица, до зла Бога је пакостан и подмукао.

Год. 1892 био је осуђен на 3 месеца затвора због опасне крађе,

Године 1895. био је под судом опет због опасне крађе, но је ослобођен из недостатка доказа.

Год. 1897. осуђен је на 8 год. робије у лаком окову због једне велике опасне крађе. Са ове осуде пуштен је у слободу маја месеца 1901. године.

Пресудом првостепеног суда зд град Београд од 15. октобра тек. год. Бр. 25.956, Тојка је, и по трећи пут, осуђен на 15 год. робије у тешком окову, због две опасне крађе а 15. тек. месеца спроведен је у град на издржавање осуде.

Наше је дубоко уверење, да и ова осуда неће на њега ништа утицати.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Један општински писар пита:

„Моју општину састављала су три села, све до краја месеца августа ове године.

Тек при крају овога месеца одвојило се једно село, у смислу чл. 10 закона о општинама, и образовало засебну општину.

Све до дана разгруписавања, стара општина није имала састављен ни одобрен буџет.

Настаје сада питање: по коме буџету припада плата општинским часничима и службеницима — да ли по прошлогодишњем до дана разгруписавања, или према оним буџетима, који би се тек сада саставили и у једној и у другој општини, за ову годину?“

У бр. 37 и 38 овога листа, ми смо већ дали обавештење на слично питање; и, из начела, које смо тамо истакли као пресудно за оцену овога питања, могао се извести правilan одговор и за случај, који је напред изнесен.

Али, кад се то није хтело прочитати или није умело схватити, онда ми ево дајемо обавештење специјално на постављено питање.

Дакле: кад је господин Министар Финансија, наредбом својом од 30. јануара ове године Бр. 531, обуставио прављење буџета све до појаве новога закона о општинама, онда је, по чл. 6. закона о окружним, среским и општинским буџетима, важио прошлогодишњи буџет све дотле, докле се нов не одобри.

Према овоме, и буџет прошлогодишњи важио би за општину, о којој је реч, све дотре, док се нов не одобри.

Али, како је на крају септембра настало разгруписавање старе и образовање нове општине, где је и часништво општинско умножено, то ће се новим буџетом регулисати плата часништва од 1. октобра ове год. управо од дана разгруписавања, а дотле важи стари буџет.

Имамо одмах да изјавимо: да се овако што могло догодити само због тога, што је у овој години мењан закон о општинама, иначе су општине дужне да саставе буџет у законском року, и свака другчија радња спада у злоупотребу.

Један, опет, општински писар поставио је ово питање:

„Нашишо сам на нејасности, па с тога молим уредништво за следеће објашњење:

Јања Павловић, из Б. Г. кажијен је од стране школског одбора школе б-ншке, за неурено упућивање свога детета у школу, са 17·20 дин. новчане казне.

За наплату ове казне, школа б-ншка, писала је председнику школског одбора, а он је, пак, овај захтев послao општинском суду, тражећи да се наплата изврши.

По члану 20. закона о народним школама, новчана казна замењује се затвором, рачунајући за један дан затвора у новцу, два динара код свију оних, који су сиротног стања.

Расписом господина Министра Просвете и црквених послова, објашњено је, да се за сиромаша сматра сваки онај, који плаћа испод 10 динара непосредног пореза.

И, како поменути Јања плаћа на име непосредног пореза, не рачунајући порез на личност, 3·36 динара, то би се и њему казна новчана имала заменити затвором.

Питање је сада, како ће му се рачунати ових 17·20 динара на правилне дате, јер се ова сума не поклапа са давним затвором, кад се за претварање узму као основица 2 дин. по дан у затвора, пошто би прами суми од 17·20 дин., за последњи дан затвора дошло по 1·20 динара.

Ако би овај претек преко 16 дин. делили на сате и минуте, како би се то измирило са сним законским наређењима, која као најмању казну затвора предвиђају 24 часа?

Даље: ко треба да донесе одлуку о замени новчане казне затвором — школска Управа, председник школског одбора или општински суд?

И, на посљетку: у ком року треба извршити ову казну затвора; има ли застарелости код ових осуда; ако је има да ли је као код иступних пресуда од три месеца; и почиње ли застарелост теки од дана, кад је пресуда извршном постала, или од дана, кад је општина добила акт за наплату?

Пре него што пређемо на сам одговор по овоме, имамо да изјавимо своје задовољство, што је овај писар уочио скоро све случајеве, који се могу да јаве из примене чл. 20 закона о народним школама, јер нам се овако пружа могућност, да у један пут дамо обавештење о једној ствари, па да се више не враћамо на њу, у колико је то у опшите могућно код овако

www.un
нејасних законских одредаба, као што је баш ова, о којој је и ово питање.

Дакле уз одговор што смо га дали у бр. 30 и 31. нашега листа, ми одговарамо још и ово:

Као што смо напред рекли, чл. 20 закона о народним школама, веома је нејасан. Он поставља правило замене новчане казне затвором, а не регулише ближе: шта се има разумети под речима: «у случају, да се новчана казна не може наплатити.» Он одређује да се за 2 динара узима дан затвора, а не каже шта ће бити у случајевима, кад је казна испод два динара или више од два или непуну 4 динара.

Отуда је и могло доћи, да је г. Министар Просвете узео право на се, да објасни расписом од 17. маја 1899. год. ШБр. 4323, који су случајеви сиромаштине, кад се казна не може наплатити, а отуда и ми прпемо право да кажемо, како се у овим случајевима ваља помагати напрећенима § 316 кр. законика, где се код замене иступних новчаних казни поставља правило, да се казна, мања од максимума, увек замењује једним даном затвора.

Према томе, у овом конкретном случају за 17·20 дин. било би 9 дана затвора, јер би се и 1·20 дин. рачували у 2 динара.

На тај начин, казна затвора не би се делила на сате и минуте пошто се и по поменутом чл. 20. дан затвора рачуна у 24 часа.

Ово је одговор на прву половину питања, а сад долази на другу...

Одлуку о замени новчане казне затвором, има да изврши председник општине, коме је и сама наплата стављена у дужност, јер би другчије поступање само одувлачило и отежавало наплату.

Казна ова, било у новцу било заменом затвора, мора да се изврши, према осуђеноме, у року од месец дана.

После тога рока, дужност плаћања прелази на самог председника, и по духу и слову закона, она се не би могла после тога рока наплаћивати од осуђених, јер је законодавац, преносећи казну на самог председника, имао намеру да га тиме нагна на марљивији и савеснији рад у сличним случајевима.

Застарелост није специјално предвиђена, али поуздаји са оног општог правила, да држава нема права, да вечито држи над главом једнога свога грађанина оштар мач, морала би се и ове узети застарелост од три месеца, као кол истина и то према председнику, јер према осуђеном, као што напред рекосмо, важи за месец дана.

Застарелост пресуде тече од дана, кад је пресуда постала извршном, јер је председник општине, који је уједно и председник школског одбора, који ову казну и назиче, знао за њено постојање и има дужност, да је на време саопшти осуђеноме.

* * *

Ж. Ј. М. српски званичник, учинио је ово питање:

«У овоме срезу појавила се расправа о одвијању процента на сасушивање и мишоједину хране по општинским копшевима, при годишњем премеравању ове.

Тако, у једној општини имамо овај случај.

Крајем 1899. године, унесено је у кош једне општине извесна количина кукуруза, и дата на

чување одговорном рачунополагачу, заједно са списковима оних, који су храну унесли.

На крају 1900. године извршен је премер овога кукуруза и нађено је, да недостаје 30% од унесене количине.

Како је комисија, која је овај премер вршила, била уверена, да кукуруз није упропашћен, већ да је ова разлика дошла од сасушавања и мишоједине, она је признала овај мањак, који је последња стопа, која се по закону може признати рачунополагачу на растур у првој години.

Крајем 1901. године опет је премерен кукуруз и нађено, да је мање 31% од укупне количине, први пут унесене у кош.

Сад је питање: да ли ће се за 1901. год. рачувати проценат 31% или само 30% за све време, докле кукуруз буде стајао у кошу, па ма то трајало 5—6 година, или се онај проценат дозвољен у првој години не односи и на остале године, те, по томе, рачунополагач не би био одговоран за мањак у 1% од укупне суме, који се показао на крају 1901. год?»

На ово питање одговарамо:

По члану 20. закона о општинским кошевима, на сасушивање и растур признаје са, код кукуруза 30% процента, а код остале хране 8%.

Ни у овом ни у којем другом члану не вели се, да се овај проценат може повећавати, те се, по томе, има узети, да се нећи проценат у опште не сме признати.

Овакво гледиште заступљено је и чланом 20 правила господина Министра народне привреде од 5. августа 1890. године ЗБр. 1844, прописаним за извршење закона о општинским кошевима.

Према томе, и руковац храном, о којој је реч у горњем питању, мора бити одговоран за онај вишак мањака у 1%, од величине процента, који је законом дозвољен.

Велимо мора се учинити одговорним и тражити накнада штете, на начин прописан чланом 18. поменутога закона, а на власти, која буде чинила извиђај, лежи дужност да утврди: да ли је овај мањак дошао узводом или непажњом, па ако није ни један ни други случај, већ се утврди: да је мањак дошао услед сасушавања или мишоједине, она ће, паравно, ослободити рачунополагача одговорности, утврђујући, на тај начин, да је проценат, одобрив законом, недовољан за све прилике и све случајеве.

Наравно, да власт мора бити у истрази веома обазрива, како би нашла праву истину, јер као год што није искључена могућност несавесног и немарљивог руковања општинским кошевима, тако исто није искључена могућност, да се покаже већа разлика од 30% због тога, што је храна при примању била сувише сирова па се сасушила, или, што је чести случај, да се уселе мишеви на начине грдице штете, те би тако, рачунополагач одговарао ни крив ни дужан.

На одборима општинским у првом реду лежи дужност, да немарне кметове упућују на тачно вршење службе, како се не би повратило оно стање, када су рачунополагачи тврдили, да су мишеви, у низу година, појели сву храну, те да се тако уништи и прогира ова установа, која је од тако благотворног утицаја на наш живот и у редовним, а камо ли у незгодним приликама.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

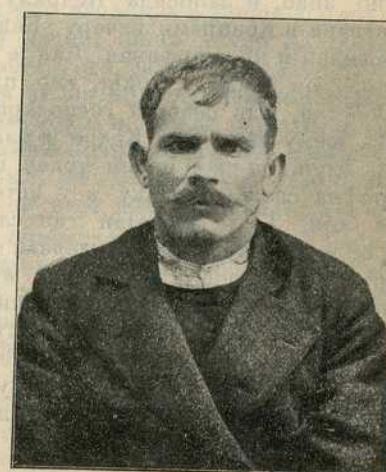
Василије Врадић, механиција из Медвеђе, решењем првост. суда крушевачког од 12. Јуна пр. год. Бр. 12.268., стављен је под поротни суд и притвор због крађе, но како је Василије за време ислеђења некуд побегао то је суд мolio све полициске власти да га у кругу своме потраже и са нађеним надлежно да поступе. Василије има 59 год., повисоког је раста, сув, у опште пропомањаст. Моле се полициске власти, да Василија живо потраже и нађеног спроведу првостепеном суду крушевачком с позивом на Бр. 13.718. (УБр. 33.991).

Илија Крајишник и Живојин Марјановић,

шегрти лимарски, код Милана Илића, лимара из Београда, побегао су од истог, и том приликом укради су му: новчаник са 4 динара у сребру и 60 па. у никлу, једно ћебе вунено, боје црно-првејкасте, и два мала перореза. Илија је, из Лознице, има му 13 година, малог је раста, у лицу плав; од одела имао је на себи: плаву блузу и један жут капут, панталоне од сегелтука боје грао, на глави мали црни мекани шешир, филцовани и ципеле. Живојин је из В. Орашија, он има 13 година, у опште је плав; од одела је имао на себи: бео капут, са панталонама до колена, од првени фарбе офорбане, на глави шајкачу, на ногама опанке. Моле се све полициске власти а општинским се препоручује да напред имоване потраже, у случају проналaska спроведу Управи града Београда, с позивом на Бр. 34.116.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Сава Бугарски звани „Каџан“, позната коњокрадица из Земуна, који је, због крађе коња, био осуђен на 5 година робије, па са исте пуштен 16. тек. м-ца, решењем управе града

Београда од истога дана Бр. 33.915. прогнат је за свагда у Аустро-Угарску. Позивају се све полициске и пограничне власти, да на повратак Савин у Србију обрате најстрожу пажњу, а у случају повратка да га строго казне за повраћај из прогонства и поново прогнају.

Садржај: I. Службени део. — II. Стручни и научни део: 1) О исследнику; 2) Проститутке и крадљивице; 3) Врхови простију. — III. Поучно забавни део: 1) Из страног света; 2) Записници из мртвог дома; 3) Из полицијског албума. — IV. Поуке и обавештења. — V. Службене објаве: 1) Потере; 2) Скреће се пажња.